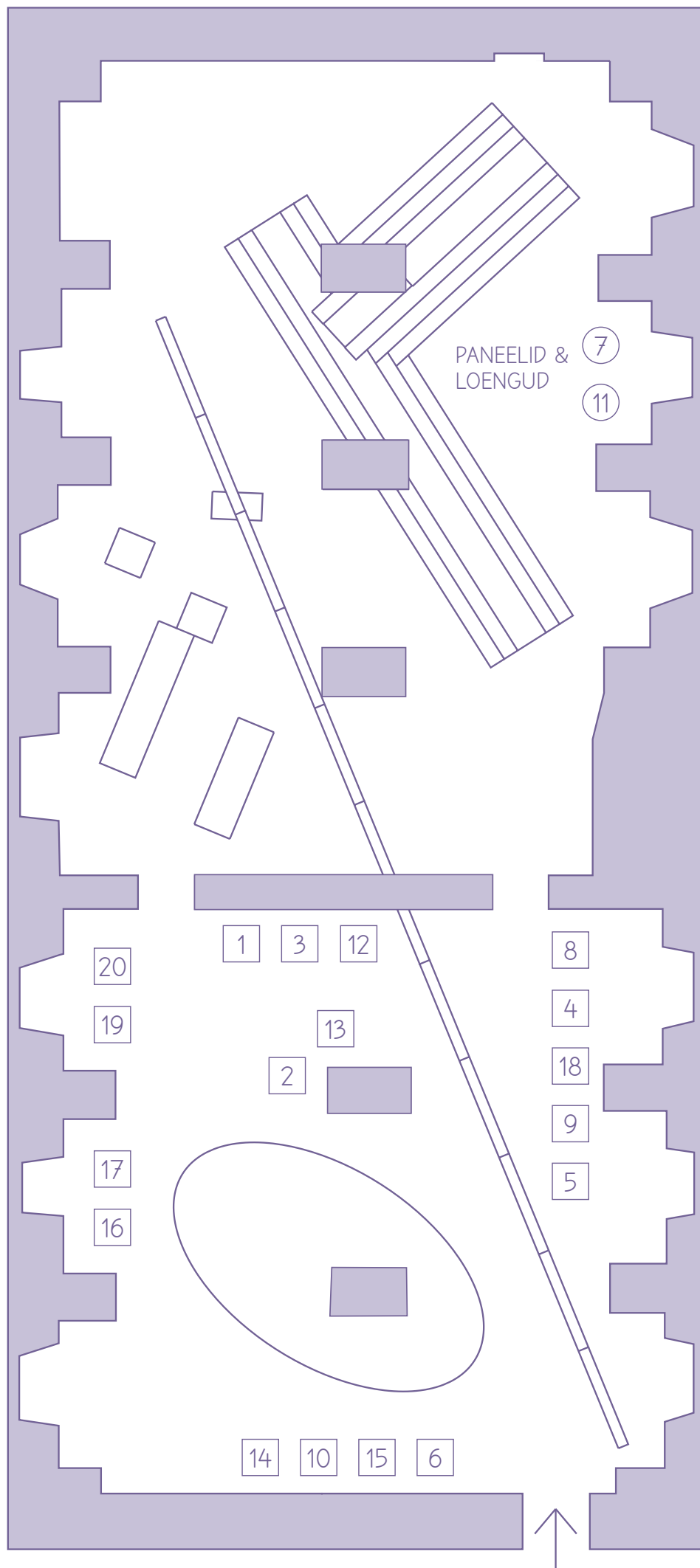

Sümposion & Raamatumess

KIRJASTAMINE JA KOGUKOND: ERIALASED KONTEKSTID

7.–8. juuni 2019

Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuseum (ETDM)

- 1 After 8 Books (FR)
- 2 BAZAR Art Book Fair (IR)
- 3 bruno (IT)
- 4 Colorama (DE)
- 5 EFA RBPMW Riso Room / Endless Editions (US)
- 6 Girls Like Us (BE/NL)
- 7 Hardworking Goodlooking (NL/PH/US)
- 8 Knock! Knock! Books (EE)
- 9 Knust Press (NL)
- 10 Lodret Vandret (DK)
- 11 MMS (SE)
- 12 Onomatopee (NL)
- 13 ;paranoia (EE)
- 14 Paul Paper & Friends (LT)
- 15 Rab-Rab Press (FI)
- 16 Rollo Press (CH)
- 17 Rooftop Press (FI)
- 18 Stefanie Leinhos (DE)
- 19 Sternberg Press (DE)
- 20 Valiz (NL)

Kirjastamine ja kogukond: erialased kontekstid kuraatorid on Sandra Nuut & Kristina Ketola Bore.

Kirjastamine ja kogukond: erialased kontekstid uurib paneelide, loengute ja *performancé* itega kapitali, majandusmudelite, prekaarse töö küsimusi kunsti ja disaini kirjastamises. Samuti käsitleb sündmus poliitilist kirjastamist, tegeledes teemadega nagu identiteet, dekoloniseerimine ja kväärsus. Sümpoosioni ja raamatumessi eesmärgiks on tuua esile privileegi ja võimu aspekt millegi avalikustamise juures, kutsudes kokku nii kohalikud kui ka rahvusvahelised kirjastajad, raamatupoed ja kultuuritöötajad.

Kirjastamine ja kogukond: erialased kontekstid kuraatorid on Sandra Nuut (EE) & Kristina Ketola Bore (NO).

Sandra Nuut on Tallinnas tegutsev disainikriitik ja õppejõud Eesti Kunstiakadeemia graafilise disaini osakonnas. Ta õpetab, kirjutab ning tegeleb kuraatoriprojektidega disainivaldkonnas. 2016. aastal asutas Nuut kollektiivi Jane Jacobs, mis tegeleb keskkonna ja kogukonna kriitiliste küsimustega. Varasemalt on ta töötanud galeriis Chamber New Yorgis.
— sandranuut.com

Kristina Ketola Bore on Kunsthall Stavangeri kuraator. Ta on varem töötanud vabakutselise kriitiku, toimetaja ja õppejõuna, samuti on ta platvormi The Ventriloquist Summerschool kaasasutaja. Oma praktikas uurib ta sotsiaalseid struktuure nii kunstis kui ühiskonnas ning tegeleb interseksionaalse feminismi küsimustega.
— kristinaketola.work

REEDE, 7. JUUNI

17.00
Sümpoosioni ja raamatumessi avamine

17.30 RAAMATUESITLUS
Väljaandja Lugemik. Trükised aastatest 2010–2019

Raamat ilmus näituse puhul, mille raames sümpoosion ja raamatumess aset leiavad. Ühest küljest on tegemist näitusekataloogiga, teisest küljest Lugemiku kirjastamistegevuse arhiiviga. Raamatu koostajad on Indrek Sirkel & Anu Vahtra (EE), raamatusse on kaastööd teinud Kristina Ketola Bore (NO), Mia Kang (US), Lieven Lahaye (BE), Else Lagerspetz & Loore Sundja (EE). Lisaks on väljaandes uuesti trükitud valik Lugemiku trükistes varasemalt ilmunud tekste ja fotoseeria, mis reprodutseerib 32 erinevat kunstiteost 32 erinevalt leheküljelt 32 erinevas Lugemiku raamatus. Eessõna on kirjutanud ETDMi direktor Kai Lobjakas.

18.30 PERFORMANCE
This Is Not a Lovesong; It Is a Jelly Thing
Tatjana Stürmer & Ott Kagovere

Mälestus- ja mõttekildude keskel moodustub järgmine propositsioon: armastamine ilma võtmata – oluliste kehade ja raamatute kui vajalike aktide performatiivne lugemine, mis ei olegi armastuslaul; see on sültjas asi. Loeng, kus kasutatakse etteantud materjali (kirjatäht, sõna, sõnade järgnevus, tekst, kujutis, kujutised, heli), kuid siis luuakse neist tähistajatest uus, tundmatu reaalsus, otsides moodust, kuidas olla objektidest ja mõtetest lummatud, kaasa kistud, neisse kiindunud, kuidas dokumenti kollaažiks muuta. Uurides, kuidas me võime oma fantaasiatest ja vapustustest mõtiskleda nii kriitiliselt kui ka poeetiliselt, uurides tsiteerimise, annoteerimise ja tõlketaktikaid, ammutades energiat kriitilisest erinevusest: et kõik võib alati olla esmapilgul paistvast erinev.

Tatjana Stürmer on õppinud graafilist disaini ja meediakunsti Karlsruhe Kunsti- ja Disainiülikoolis (alates 2013) ja Eesti Kunstiakadeemias (2018), keskendudes peamiselt raamatutele, trükkimisele ning huvitades lugude graafilisest jutustamisest ja visuaalsetest naudingutest.

19.00 PERFORMANCE

;paranoia tooteesitlus

;paranoia publishing group Ltd. ametlikud esindajad presenteerivad ;paranoia publishing group Ltd.'i edulugu

;paranoia publishing group Ltd. on rahvusvaheline suuremat sorti kirjastuskorporatsioon. Nimi ";paranoia" tuleb soome-ugri sõnadest para (ülim) ja noia (varitsemine). ;paranoia eesmärk on vastutustundlik tegevus, tarbija rahulolu ja reaalsuse hävitamine. ;paranoia fookus on innovatsioon: eksperimentaalne ja mitteleomunguline kirjandus, bibliomorfid, mitmikud ja tekstipõhine kunst. ;paranoia pakub hoolikalt valitud supertooteid ja tekstuaalseid operatsioone – statistiliselt kõige ebanormaalsemad tekstid kaasaja kirjastusturul.
— paranoia.ee

19.30 PERFORMANCE
DATA CHURCH (SEARCH)
Margit Säde

Kuuldemängu *Sense and Sadness on the Shelf* (ee mõistus ja kurbus riivilil) stsenaariumis kehastab Margit Säde mitmeid valeminasid, alter egosid, teisikuid, varikõnelejaid ning teisi kujutletavaid sõpru ja tegelaskujusid, kes – puhtast rumalusest – otsivad mingit unustatud teadlikkust, omamoodi kuendat meelt. Kui inimene muutub selleks, mida ta teeb, mis saab siis prekaarse töö identiteedikriisi keskel tervest mõistusest? Kohaspetsiifiline installatsioon *DATA CHURCH (SEARCH)* viib igapäevase keeruka ülesande – enese optimeerimise, paindlikkuse ja digitaalse kohalolu – sammukese kaugemale, abiks "kummituse kuju, mis pole ei kohal ega ära, ei surnud ega elus".

Margit Säde on Tallinnas ja Zürichis tegutsev vabakutseline kuraator ja kunstitöötaja. Olles kord kuraator, kord pedagoog, produtsent, kirjastaja või kunstnik, on tema põhilisteks huvipunktideks inimtüühi ja tehnoloogia, subjektiivsus, prekaarsus, keel, poeesia ja hääl. Alates 2017. aastast töötab ta Eesti Kunstiakadeemia kaasaegse kunsti magistriprogrammi juhina ja külalisdotsendina.

LAUPÄEV, 8. JUUNI

10.00 PANEEL

Kirjastamine ja iseseisvad raamatupoed

Moderator: Benjamin Thorel (After 8 Books)

Panelistid: Andrea Cudolo ja Giacomo Covacich (bruno), Indrek Sirkel ja Anu Vahtra (Lugemik)

Paralleelselt iseseisvate kunsti- ja teooriakirjastuste arenemisega on viimase kahe aastakümne jooksul uuesti õitsele puhkenud raamatupoed, kes soovivad toetada iseseisvaid kirjastusi, autoreid, kunstnikke ning nende töid konkreetsetele ring- ja kogukondadele kättesaadavaks teha. Selliste raamatukaupluste rolli ei tohiks alahinnata, kuna nad tegutsevad kohaliku ja globaalse ristumispaigas ning võimaldavad raamatute "transportimist" ja "tõlkimist" uutele lugejatele ja uude konteksti, olgu siis Amsterdamis, Oslosse, Genfis, Los Angelesse, Souli, Pariisi või Tallinnasse. Sellised raamatupoed on tavaliselt iseseisvad struktuurid, mida juhivad väikesed inimrühmad või üksikisikud; nad on paradoksaalsed ärimudelid, kuna nende eesmärk on olla ühtlasi intiimne, dünaamiline ja ergutav ühiskondlik ruum. Kuidas nüüdse aja raamatupoed publiku loomisel osalevad? Kuidas nad jätkavad kirjastajate tööd ning võimaldavad raamatutel lugejaid leida või isegi luua?

Benjamin Thorel on kirjutaja, toimetaja ja kuraator ning Pariisis tegutseva kirjastuse ja raamatupoe After 8 Books üks asutajaid. Uurides kaasaegseid kirjastamispraktikaid kunstis ja nende ühiskondlikke komponente, on ta korraldanud mitmeid rahvusvahelisi seminare ja töötube; lisaks kuulus ta teaduskomisjoni Kandinsky raamatukogu suveülikoolis (2018, Centre Georges Pompidou), mis oli pühendatud kunstnike trükistele.
— after8books.com

Andrea Cudolo ja Giacomo Covacich on Veneetsias 2013. aastast tegutseva graafilise disaini stuudio, kirjastuse ja raamatupoe bruno asutajad. 2019. aasta mais avas bruno uue projekti nimega BookBiennale – kirjastamisele pühendatud ajutise uurimisruumi –, mille kaas-kuraator on Giovanna Silva.
— b-r-u-n-o.it

Indrek Sirkel ja Anu Vahtra on Tallinnas 2010. aastast tegutseva kunstikirjastuse Lugemik asutajad. Koostöös kunstnike, disainerite ja teoretikutega on Lugemik tänaseks välja andnud

81 trükist. 2013. aastal avas Lugemik oma esimese raamatupoe Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumi (EKKM) hoovil ning 2017. aastal koostöös Tallinna Kunstihoonega poe teise asukoha kunstihoone fuajees. 2018. aastal ühines Lugemikuga graafiline disainer Ott Kagovere.
— lugemik.ee

11.30 ESITLUS

Ajakirja Rab-Rab: Journal for Political and Formal Inquiries in Art viies number Sezgin Boynik (Rab-Rab Press)

Rab-Rab Press esitleb ajakirja Rab-Rab: Journal for Political and Formal Inquiries in Art viiendat numbrit, millele on teinud kaastööd Robert Linhart, Yehuda Safran, Anna Thew, Renee Green, Peter Gidal, Alejandro Pedregal, Chicago Surrealist Group, Joe Feinberg, Cana Bilir Meier, Jyrki Siukonen, Tefvik Rada, T-Bone Slim jt.

Sezgin Boynik on Helsingis tegutsev kunsti-teoreetik ja kirjastaja. Tema doktoritöö valmis Jugoslaavia "Musta laine" kino kultuuripoliitikast ning hetkel on tal käsil monograafia *Living with Contradictions: Contemporary Art and Nationalism* Black Audio Film Collective'i teoreetilise ja poliitilise kontekstist. Boynik on toimetaja ajakirjas Rab-Rab: Journal for Political and Formal Inquiries in Art ning kirjastuses Rab-Rab Press, mis on Helsingis tegutsev iseseisev kirjastusplatvorm.
— rabrab.fi

12.00 LOENG

Iseseisev kirjastamine ja risograaf Paul John (EFA RBPMW Riso Room / Endless Editions)

Alates 2015. aastast saadik on Elizabeth Foundation for the Artsi (Robert Blackburn Printmaking Workshop) Riso Room pakkunud sadadele kunstnikele ja paljudele institutsioonidele võimalusi risotrukiga tutvust teha. Riso haridusprogrammide sünnist saadik on Riso Room avaldanud otsest mõju uute kirjastusprojektide tekkimisele ning haridusprogrammidele USAs New Yorgis, San Franciscos, Bozemanis, Philadelphias, Columbuses, aga ka Dubais, Soulis, Pariisis, Londonis; ning paljudele üksikisikutele üle kogu maailma.

Paul John on disainer ja risostuudio juhataja New Yorgis Manhattanil asuvas Robert Blackburn Printmaking Workshopis. Ta tegutseb töökojas

juhendajana ning on muuhulgas õpetanud School of Visual Artsis (SVA), Metropolitan muuseumis jm institutsioonides. Ühtlasi on ta kirjastuse Endless Editions ning igasuvise raamatumessi Brooklyn Art Book Fair kaasasutaja.
— endlesseditions.com
— rbpmw-efanyc.org

14.00 LOENG

Püüdes meeleehtlikult lõpetada (üksteise lauseid) Hardworking Goodlooking (HWGL)

Hardworking Goodlooking on kirjastus ja ilma stuudiota disainistuudio, mis sündis Filipiinidel ja tegutseb Lagunas, Rotterdams, Portlandis ja Brooklynis. Tema nelja liikme eesmärk on uurida ja dokumenteerida Filipiinide ja selle diasporaa ainelist kultuuri ning edendada selleteemaliste trükiste sünni. Kuna kõnealused loometöötajad elavad neljas täiesti vastandlikus ajavööndis, mis – neljast juhust kolmel – paiknevad väljaspool nende geograafilist uurimisvälja, tekib keerukas struktuur, milles tuleb säilitada olukohastatud uurimispraktikat, töö sujuvat kulgu ja sügava sõpruse võrgustikku. Hardworking Goodlooking esitab kollektiivselt kirjutatud loengu, mis on katse näidata sõnade ettekandmise ebapiisava akti kaudu, mis tunne neil on füüsiliselt lahus olles koos töötada.

Hardworking Goodlooking (HWGL) on 2013. aastal asutatud kirjastus ja graafilise disaini stuudio. HWGL loob, trükib ja levitab väljaandeid, keskendudes (peamiselt) kohalikele ainelisele kultuurile. HWGL on huvitatud töö ja autorsuse kollektiviseerimisest, vigade väärtusest ning sellest, mida peetakse nähtamatuks. Nende väljaanded on valminud Filipiinidel väga väikestel käsitrukimasinatel ja kooipiakodades. HWGL võrsus sotsiaalse suhtluse platvormi The Office of Culture and Design projektina (2010–2018).
— hardworkinggoodlooking.com

15.30 PANEEL

Prekaarne töö, võrgustikud, majandus

Moderator: Laura Toots
Panelistid: Sarah van Binsbergen (Valiz), Airi Triisberg, Siim Preiman

Paneel käsitleb töö mõistet kunsti ja disaini kirjastamise valdkonnas. Pidades silmas prekaarseid töötingimusi, keskendub vestluse sõprusmajandusele ning sellele omasele

viisile olla lahke, avatud ja osavõtlik. Tuues näiteks erinevaid mitte-kapitalistlikke ja kogukonnajanduslikke mudeleid, arutletakse paneelis, millise piirini saame kasutada valuutana armastust ja kiindumust.

Laura Toots on Tallinnas tegutsev kuraator ja õppejõud. 2008. aastast on ta õpetanud Eesti Kunstiakadeemias ning töötanud eri valdkondade tudengitega mitmete näituseprojektide kallal. Praegu töötab Toots kaasaegse kunsti biennaali Tallinna Fotokuu kunstilise juhina ning kuraatorina Tallinnas asuvas Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumis (EKKM).

Airi Triisberg on Tallinnas tegutsev vabakutseline kuraator, kirjutaja ja õppejõud. Teda huvitavad poliitaktivismi ja kaasaegsete kunstipraktikate kattuvad alad; küsimused, mis on seotud soo ja seksuaalsustega, haiguse/tervise ja võimete/ puuetega, iseorganiseeruvuse ja kollektiivse hoole praktikatega ning prekaarsete töötingimuste vastase võitlusega.

Sarah van Binsbergen töötab 2015. aastast toimetaja ja kommunikatsioonikoordinaatorina Amsterdams asuvas rahvusvahelises kirjastuses Valiz, mis tegeleb kaasaegse kunsti, teooria, kriitika, disaini ja urbanistikaga. Ta õppis Amsterdami Ülikoolis kultuuriantropoloogiat ning Londoni Goldsmithsi Ülikoolis antropoloogiat ja kultuuripoliitikat. Lisaks tööle Valizis on ta vabakutseline toimetaja ja kultuuriajakirjanik. — valiz.nl

Siinm Preiman on kaasaegse kunsti agent, kes töötab Tallinna Kunstihoones kuraatorina ning veab mobiilset kunstiplatvormi galerii galerii. Viimasel ajal mõtiskleb ta kunsti tegemise eetikast ning hea olemise võimalikkusest hukule määratud maailmas.

17.30 PANEEL

Feministlik kirjastamine ja väljaanded

Moderaator: Marge Monko

Panelistid: Maryam Fanni ja Matilda Flodmark (MMS), Sara Kaaman (MMS/Girls Like Us), Jessica Gysel (Girls Like Us), Liz Allan (Tender Center/AtCS)

Paneel käsitleb feministlikke perspektiive ja kollektiivsust kirjastamise kontekstis, keskendudes rühmituse MMS ja ajakirja Girls Like Us praktikatele. MMS esitleb oma uut raamatut *The Natural Enemies of Books: A messy history of women in printing and typography* (Occasional Papers, 2019). See on vastuseks 1937. aastal ilmunud raamatule *Bookmaking on the Distaff Side*, mis sisaldas kaastöid naissoost trükikalitelt, illustraatoritelt, autoritelt, tüpograafidelt ja tekstiladujatelt,

rõhutades ebavõrdsust trükitööstuses ja tehes ettepaneku võtta üle raamatu ajalugu. Ajakirjal Girls Like Us on tänaseks ilmunud 11 numbrit, mis on käsitletud teemasid nagu majandus, tulevik, tants ja tantsimine, perekond, keha jt. Hetkel koostab kollektiiv koos Liz Allaniga oma esimest mitte ajakirjaformaadis trükist, mis koondab kväär ja feministlikke manifeste.

Marge Monko on Tallinnas elav kunstnik ja õppejõud. Monko töötab fotograafia-, video- ja installatsiooni meediumites. Enamik tema teoseid on seotud mõne sündmusega ajaloost ning on mõjutatud psühhoanalüüsi, feminismi ja visuaalkultuuri teooriatest. Tema viimased projektid tegelevad romantilise diskursusega ja selle vihjetega reklaamides ja kommersidisainis. 2018. aastast on Monko Eesti Kunstiakadeemia fotograafia osakonna juhataja ja professor. — margemonko.com

Maryam Fanni, Matilda Flodmark ja Sara Kaaman on graafiliste disainerite kollektiiv MMS, kes tegutses alates 2012. aastast, uurides ja käsitledes oma töös feministlikest vaatepunktidest visuaalkultuuri, graafilist disaini ning historiograafiat. Sara Kaaman on ka ajakirja Girls Like Us toimetuskolleegiumi liige. — mms-arkiv.se

Jessica Gysel on ajakirja Girls Like Us peatoimetaja ja väljaandja. Girls Like Us on iseseisev ajakiri, mis võtab tähelepanu alla kunsti, kultuuri ja aktivismiga tegelevate igast soost naiste aina laieneva kogukonna üle maailma. Isiklike lugude, esseede ja progressiivsete visuaalide kaudu tutvustab Girls Like Us naiste kunsti- ja tekstipärandit. Poliitikat naudinguga põimiv ajakiri kaardistab patriarhaadi kadumisele viivaid koostöömarsruute. — glumagazine.com

Liz Allan on Rotterdams tegutsev kunstnik, kirjutaja ning peatselt ilmuva Girls Like Usi trükise koostaja. Allan peab Rotterdamsis kväär- ja eksperimentaalkunstimu Tender Center ning kuulub kunstikollektiivi All the Cunning Stunts. — lizallan.hotglue.me

Kirjastamine ja kogukond: erialased kontekstid on osa näituse Väljaandja Lugemik. Trükised aastatest 2010–2019 publiku-programmist. Näitus toimub Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumis (ETDM), 17.05.–01.09.2019.

ETDM

EESTI TARBKUNSTI- JA DISAINIMUUSEUM

ESTONIAN MUSEUM OF APPLIED ART AND DESIGN

Lai 17, 10133 Tallinn
Avatud K–P 11–18

FB: TarbekunstiDisainimuuseum
Instagram: disainimuuseum

WWW.ETDM.EE

LUGEMIK
KIRJASTUS & RAAMATUPOOD

FB: Lugemik
Instagram: lugemik

WWW.LUGEMIK.EE

NÄITUSE IDEE:
Indrek Sirkel & Anu Vahtra

NÄITUSE KUJUNDUS:
Kaisa Sööt

GRAAFILINE DISAIN:
Indrek Sirkel

TEKSTID RAAMATUTEST:
Else Lagerspetz & Loore Sundja

KIRJATÜÜP:
Ivar Sakk (Open Aviscript)

NÄITUSE TOIMKOND:
Kai Lobjakas, Keitli Tiitsar, Toomas Übner,
Sandra Sirp, Ott Kagovere, Madis Kurss

TÄNAME:
Pärtel Eelmeere, Jaan Evert, Misa Asanuma,
Kersti Heile, Anna Kaarma, Laura Merendi,
Gerda Nurk, Patrick Zavadskis,
EKKM café, Martin Jõela, Paul Kuimet,
Ott Kagovere, Louis Biasin, Lieven Lahaye

TOETAJAD:
Eesti Kultuurkapital,
Rootsi Suursaatkond Tallinnas,
Eesti Kunstiakadeemia,
Tallinna Raamatutrükikoda,
AS JAPS